

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Sem a tam. *)

Ty růžinky Helenčiny,
Když je tiše pozoruji,
Při větéřkúv zavanutí
Hlavinkami pokyvují
Sem a tam, sem a tam,
Vánku na vzdor — sem a tam.

Tomu-li vás ona učí,
Aneb jste ji svedly samy?
Šeptnu-li co, ona i vy
Vrtíváte hlavinkami
Sem a tam, sem a tam,
Mně na vzdory — sem a tam.

Pošeptám-li jí do ucha,
Že je láskou mou jedinkou:
Nedůvěrně na mne hledí
Kolébajíc vždy hlavinkou
Sem a tam, sem a tam,
Nedůvěrně — sem a tam.

Beru-li ji kolem krčku,
Lekne se mne jako smrti:
Prošení mi nezpomůže,
Pýří se a hlavou vrtí
Sem a tam, sem a tam,
Zlá Hclenka! — sem a tam.

Hubinku jí někdy vezmu,
Avšak zle je, když to zočí;
Ústa kryje, pryč se vine
A hlavinkou pořád točí
Sem a tam, sem a tam,
Jak ty růže — sem a tam.

Václav A. Crha.

*) Zdařilým nápěvem opatřil píseň tuto dovedný p. Fr. Hilmar, vz. uč. v Kopidlně.

Josef Theodor Krov. *)

Stručný životopis podává redaktor.

Kdo nezná tak zvanou husitskou píseň „Těšme se blahou nadějí,“ jež v naší vlasti znárodněla a po zemích slovanských se ozývá? Kdo by neznal píseň tuto, již Fr. Liszt pro piano uspořádal a s neslychaným úspěchem přednášel? Ano, kdo by neznal ony zvuky, jimižto slavný Píšek královský dvůr v Londýně okouznil, a ježto skladatel Balfé do své ouvertury k „Cikánce“ vetkal? Ovšem zná píseň tuto každý milovník zpěvu; avšak mnohému nebude předc známo jmeno původce této skladby — nebude známo jmeno J. Th. Krov, ježto životopis zde obecnstvu podáváme.

Josef Th. Krov **) spatřil světlo Boží dne 19. prosince 1797 v městečku Strašecí, kdež jeho otec František měšťanem byl. Matka jeho Josefa rozena byla Vorlíčková. Jos. Krov byl ze 3 dítek jejich nejmladší. Nejnižší školy odbyl ve svém rodišti ve farní škole za výtečného učitele Václ. Reinhaltra as do 11. roku svého stáří. Juž co dítě dával na jevo obzvláštní schopnost k hudbě, zpíval se zalíbením a hrával housle. Nucen jsa pástí voly a žádaje se obíratí houslemi, řekl jednou k své matce: „Kdyby raději ten vůl scípнул!“ Ve škole byl jeden z nejpřednějších žákův. Jednou při zkoušce psal diktando — ovšem bez chyby. Pan vikář řekl žertem: „Není to dobře!“ I odpověděl mladý Krov srdnatě: „Je to dobře; Vašnosti to vědí, že je to dobře, a já to také vím!“ Jsa vycvičen ve zpěvu, zpíval co

*) Dle křestního listu jmenoval se vlastně Josef Tomáš Krob. Příjmění Krob přeměnil si do Krov před vystoupením v opeře „Švýcarská rodina;“ jmeno Tomáš opustil, nemýlím-li se, v Holandsku, podpisuje se od té doby Theodor. V Anglicku psal se J. T. Kroff. Příčinu toho udáme u vypravování jeho životopisu.

**) Na náš dopis k farnímu úřadu v Novém Strašecí obdrželi jsme ochotností veleb. p. P. Viktorina data z chlapeckých let J. Krova, které se týž účinný pan duchovní od Jana, bratra Krovova dozvěděl.

vokalista při chrámu v Strašecím a přišel co zpěvák fundatista do Prahy, kdež ho již r. 1814 vidíme co vokalistu v chrámě u sv. Jindřicha a sv. Havla, jejichžto kostelní hudbu zasloužilý ředitel kůru, Jan Kučera řídil. Krov studoval pilně a horlivě gymnasium u Piaristů, cvičil se ve zpěvu a získal si lásku J. Kučery, jejížto v chrámě zastával. Roku 1821 vstoupil do filosofie. Zde sprátelil se s Vilémem hrabětem z Clam-Galasů, a byl od této šlechtické rodiny podporován. Než nelitostný osud uchvátil Krovu r. 1822 drahého přítele Viléma. Vedle studií filosofických pěstoval Krov se vši horlivostí zpěv a cello, na něž se u Bernarda Štastného, profesora cello na konservatoriu Pražském, učil. Vida, že se bez známosti theorie a harmonie neobejde, odebral se k V. Tomáškovu, by u něho tyto vědy studoval. Jak dalece Krov v harmonii prospěl, dosvědčuje vysvědčení, jež Tomášek nastávajícímu umělci vydal. Zní takto: Že pan Josef Krov u mne nížeapsaného v letech 1822 a 1823 harmonii se učil a učení to s výbornou pilností a úspěchem dokončil, dotvrzují nejen tímto přítomným vysvědčením, nýbrž cítím se spolu povinná, téhož všude co dobromyslného a počestného muže doporučiti, jenž neustále se snaží nejen v mravech, alebrž také v pravém a ryzém umění vždy výbornosti dosíci. V Praze 6. března 1831. Vác. J. Tomášek, učitel tónovědy. — R. 1833 dokončil filosofii a nastoupil téhož roku dráhu právnickou, maje za spolužáky Leopolda p. hraběte Lažanského, nyní mistodržitele Moravy, p. Chlupa, nyní prof. na universitě, Fr. Škroupa, býv. kapelníka stavovského divadla, Jana Borzagu a t. d. Krov zamýšlel vlastně bohosloví studovati, avšak jeho přítel Vilém hrabě Clam-Gallas přemluvil ho k tomu, aby práva studoval a slíbil mu zaopatřit místo co hospodářský úředník.

Hned na začátku jeho juridických studií rozhodla jedna okolnost nad dráhou života jeho. Ku konci roku 1823 usneslo se několik vlastenských ochotníků na tom, že budou ku prospěchu dobročinných ústavů opery v českém jazyku provozovati. Byli to mezi jinými filosof Hofmann, právníci Pohl, F. Škroup a také Jos. Krov. K tomu cíli přeložil prof. Machačka operu „Švýcarská rodina“ od J. Weigla. Vše bylo pohotově; avšak kdo měl operu tu s dilettanty nastudovati? Zkusil to ten, zas onen; ale žádný nemohl to svěsti. Tu přišla řada na Fr. Škroupa a ten dostal své úloze. Tento první pokus prokrestil Fr. Škroupovi cestu k místu kapelníckému v Praze. Jak jsme pravili, držel od té doby F. Škroup pilně zkoušky k dotčené operě a dne 22. prosince 1823 dávala se pod Holbeinem, ředitelem divadla za kapelníka Triebensee-a první opera v českém jazyku, totiž „Švýcarská rodina“ ku prospěchu Pražského ústavu pro slepé. — V této operě účinkovali

mimo slečnu Kometovu (později paní Podhorskou), která již u divadla engažovaná byla, samí ochotníci. Obsazení bylo následující: Pohl zpíval hraběte Valohradského, Brinke — Zálabského, J. T. Krov — Richarda, sleč. Schulzova (později choť prof. Machačky) — Emelínu, Hofmann (nynější ředitel Staroměstského gymnasia) — Freyburga, Fr. Škroup — Pavlíka, Plecháček — sudího. Provedení opery bylo zdařilé a došlo pochvaly a účastenství; načež dne 18. ledna 1824 ku prospěchu ústavu pro chudé opětována jest. Téhož roku poslední neděli pod ředitelem Holbeinem provozovala se opera „Vodař“ od Cherubiniho, od prof. Machačka do češtiny přeložena. Dávala se ku prospěchu soukromé společnosti k napomáhání chudým. I v této operě účinkovali samí dilettanti. Fr. Škroup zpíval hraběte Armanda, sleč. Králova (později paní Burianová) — Konstanci, J. T. Krov — vodaře, Hoborský — Daniela, Illem — Antonia, sleč. Schulzova — Marcelínu, Plecháček — Semose, sleč. Dolejšova — Ludvíka, Řehoř — setníka, Pohl — důstojníka. V choru zúčastnili se dilettanti, mezi nimiž také pan doktor Hofrichter. Krov provedl úlohu svou velmi obratně a došel pochvaly.

Chvalně známý zpěvák německé opery v Praze, Binder, slyše Krova zpívati, přemlouval jej, by zdokonaliv se ve zpěvu, divadelní dráhu nastoupil; avšak J. Krov nemohl se rozhodnouti. Binder byl pro Krova velice zaujat a ustanovil si stůj co stůj, nadaného začátečníka k divadlu přivesti. I psal direkti Pešťanského divadla o Krovu a jeho talentu radě jí, by Krovu kontrakt s dobrým platem a s příznivými výminkami poslala. A tak se také stalo.

(Pokračování.)

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Souvislost dvou trojzvuků a akordů vůbec se zakládá dílem v spojujících tónech, dílem také v tom, panuje-li mezi nimi blízkého vnitřního spříbuznění.

Trojzvuky, jejichž základní tony kvartou neb kvintou od sebe jsou vzdálené, mají vždy jeden společný ton, jimiž souvisí n. př. trojzvuky v jakékoliv tonině na I. a V. stupni, na I. a IV., II. a V. nebo II. a VI. stupni a t. d. — Je-li bas dvou trojzvuků o terci neb o sextu od sebe vzdálen, najdeme dva společné tony, jež oba tyto akordy slučují; n. př. spojíme-li trojzvuky na I. a VI. stupni, nebo na VI. a IV., na IV. a II. stupni a t. d., ostanou z předešlého trojzvuku k následujícímu vždy dva tony ležet.

Souvislost podle příbuzenství se objevuje tenkrát, spojíme-li dva velké neb dva malé trojzvuky nebo velký trojzvuk s malým, jejichž toniny, těmito trojzvuky naznačené, v prvním koleně příbuzenství jsou, n. př. trojzvuk c e g s trojzvukem f a c, g h d nebo a c e; tonina C s toninou F, G, (a, jak nám z kruhu kvintového známo) jest v nejbližším spříbuznění.

Následovně také malé trojzvuky a c e—d f a, a c e—e g h, e g h—h d fis a t. d., vůbec všechny malé trojzvuky, jejichž základní tony kvartou neb kvintou od sebe jsou vzdálené, nachází se v nejbližším spříbuznění a v nejužší harmonické souvislosti.

Podobně jsou paralelní trojzvuky v nejbližším spříbuznění a v nejužší souvislosti; n. př. velký trojzvuk od C s malým trojzvukem od a, nebo velký trojzvuk od F s malým od d, nebo velký trojzvuk od G s malým trojzvukem od e a t. d.; následovně každý malý trojzvuk, jehož bas jest od základního tonu velkého trojzvuku malou tercií dolů neb velkou sextu nahoru vzdálen, jest s tímto velkým trojzvukem v nejužším spojení a spříbuznění.

Naproti tomu jest C-dur s e-moll-trojzvukem, vzdor tomu, že oba tyto trojzvuky dva společné tony spojují (e, g) ve vzdálenější souvislosti, poněvadž jest tonina C-dur s toninou e-moll v druhém koleně příbuzenství.

Trojzvuky, kde těchto dotčených svazků nestává, kde není žádných společných tonů, aniž by oba trojzvuky do tonin spříbuzněných náleželi, mohou předce tak dalece za zblíženě se považovati, sídlí-li ony v jedné a té samé tonině; n. př. a-moll G-dur-trojzvuk, C-dur d-moll-, F-dur G-dur-trojzvuk. Tyto trojzvuky jsou vzhledem na tu okolnost, že se nachází v tonině C, poněkud souvislé.

Ačkoliv jest obyčejné, pokračovati v spříbuzněných akkordech a dávatí přednost oné posloupnosti akkordu, kde panuje nejužší souvislost; předce však se začasté, když toho zvláštní výraz požaduje, užívá akkordů méně souvislých.

Konečně také podotknouti zasluhuje, že neblahý účinek působí, spojí-li se bezprostředně více než dva malé trojzvuky; tato okolnost se vysvětluje tím, jelikož jest velký trojzvuk, jak nám ze souznějících tonů známo, přírodou, malý trojzvuk však více umělým způsobem utvořený akkord. — Úloha: Ukládá se žákovi, by v jakékoliv tonině spojil s trojzvukem každého stupně souvislé trojzvuky.

Prostředky k vyhnutí se chybnému pokračování.

Nedá se upříti, že pro začátečníka největší obtíž při spojování trojzvukův záleží v tom, aby nepokračo-

valy dva hlasy pospolu v kvintách neb oktávách. *) Chybné toto pokračování se může jedině státi, jdou-li hlasy paralelně, neb lépe řečeno v pohybu rovném buďto nahoru neb dolů. Abychom se tomuto chybnému pokračování vyhnuli, protož spravujeme se hlavně podle následujících pravidel:

1. Kráčí-li bas diatonický, t. j. o stupeň výše neb níže, tuť třeba vrchním hlasům opačného, čili jak jinak také říkáme protipohybování, **) n. př.:

Sopran . . .	8\5	5\3	3/5	8/3
Alt	5\3	3\8	8/3	5/8
Tenor . . .	3\8	8\5	5/8	3/5
Bas	c/d	F/g	a\g	d\c

2. Kráčí-li bas skočmo t. j. v tercích, sextách, neb kvintách, v tom případě se podrží společné tony, jež oba trojzvuky spojují, v týchž hlasech, nebo jak jinak se vyjadřujeme, užívá se stranného pohybu, n. př.:

S.	8	3	5	8	8	3
A.	5	8	3	5	5	8
T.	3	5	8	3	3	5
B.	c	a	F	d	c	g

Rovný pohyb (t. j. aby kráčely veškeré hlasy nahoru neb dolů), se při trojzvucích jenom tenkrát může bez chyby státi, když bas kráčí kvintu dolů neb kvintu nahoru, n. př.:

5\8	8/5
3\5	5/3
8\3	3/8
c\F	c/g

Užívá-li se někdy místo protipohybu stranného pohybu, stává se to buďto k vůli lepšímu zpěvu, neb k získání příznivější polohy akkordu. Kromě opačného a stranného pohybu hlasů slouží k tomu také rozličné zdvojování a vynechávání některých akkordních intervallů.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

(Pokračování.)

K l a r i n e t.

Klarinety mají v skutku v středních tonech jasnější, plnější, čistější a jemnější hlas než ostatní cívkové nástroje, jejichžto ton nikdy jakési trpkosti a ostrosti

*) Nacházejí-li se kvinty neb oktávy v rozdílných hlasech, 8 3 jak tento příklad ukazuje, poprvé v altu a 5 8 bassu, podruhé v tenoru a bassu, neb snad 3 5 v opačném pohybu, tenkrát to nepovažujeme c g za chybné pokračování.

**) Jenom kráčí-li se od V. na VI. stupeň s trojzvuky, zvláště v moll-tonině, postupuje jedině terce trojzvuku V. stupně (poněvadž jest citlivým tonem) s bassem paralelně.

zbaven býti nemůže, jakkoliv obratnost hráčů to zakryjí se snaží. Vysoké tony poslední oktávy — od C nad liniemi sdílí toliko tuto ostrost silných vrchních tonů. Klarinet obsahuje tři rozličné druhy zvuku, 1. nejvyšší register, jehož se jen ve fortissimu orchestru užití smí, 2. střední tony, kteréž jsou k nápěvům, k lámání akordů a k figurám způsobilé, a 3. register nejdolejší oktávy, jenž se hodí k vylíčení děsno-hrozivých účinků, černotemných zvuků bezhybné vzteklosti, ježto důmyslný K. M. Weber odkryl. Charakter středních tonů, jimžto jakýs druh pyšnosti, šlechtnou laskavostí zmírněné, vrytý jest, činí je způsobilými k vyjádření poetických citův a myšlenek. Lehkovážná veselost, ano také nepodjatá radost nezdá se klarinetu svědčiti. Taktéž nehodí se klarinet k se-lance; neboť je to nástroj hrdinů, jako rohy, trouby a posauny. Jeho hlas je hlasem lásky rekovné.

Tento krásný instrumentální sopran, tak daleko-zvučný, tak pronikavý, když se ho v masse užívá, nabývá, solo přednášeje, jemnosti, povrchního nastínění a tajemnoplné náruživosti. Nic není tak panenského, tak čistého, jako barva klarinetového zvuku při jistých melodiích, jež obratný umělec středními tony hraje.

Klarinet má tu vzácnou vlastnost, naznačovati vzdálenost, ozvěnu, ozvěnu ozvěny, onen mrákodobný ton. Který krasší příklad v užívání těchto okoličnosti mohl bych uvesti, než snivé tremolandem smyčcových nástrojů doprovázené klarinetovo místo uprostřed Allegra ouvertury k „Čarostřelci!“ Není to osamělá panna, rusá myslivcova nevěsta, která majíc oči k nebi upřeny, svou něžnou žalost se smutnou bouří zmítaného lesa mísí! . . . O nesmrtelný Weber!!

Beethoven bera ohled na těžkomyslný a ušlechtilý charakter melodie z A-dur v jeho překrásném andante A-dur symfonie neopomenul, by lépe vylíčil všechno co toto místo spolu žalostného a náruživého do sebe má, melodii tu středním tonům klarinetu svěřiti. Gluck napsal ritornell arie Alcestiny „Plua smrtelných ouzkoostí“ pro flétu; avšak zpozorovav později bez pochyby, že zvuk téhož nástroje slabý jest a že potřebné vznešenosti nemá k uvedení themy, kteréžto taková neutěšitelnost a taková bolná výše vryta jest, přivedl jej klarinetu.

Nejdolejších tonů (chalumeu) neznal však za času Glucka žádný s prospěchem užívati. Mozart jich nejprvé upotřebil; avšak nikoliv k dramatickým účinkům; nýbrž toliko k arpeggirovaným průvodům, jako v maškarním terzettu v „Don Juan.“ Webrovi to bylo pozůstaveno, by vše to odkryl, co zvuk těchto dolních tonů děsivého do sebe má, když se jich k líčení temných harmonií užívá.

Klarinetů stává do mnoho rozličných tonů; jsouť

všechny užitečné, a jest co litovati, že jich ještě více není. Klarinet do H n. př. neb klarinety do hlubokého D a G, kterýchžto se zřídka nalezá, mohou skladatelům při mnohých příležitostech velkých prostředků poskytnouti. Čím více se ladění klarinetu do hloubky a výše od B, jež za nejkrasší ton téhož nástroje považují, vzdaluje, tím méně mají výrazné vlastnosti, o nichžto jsem svrchu mluvil. Tak jest C-klarinet tvrdší, než B, jeho zvuk má méně libeznosti a méně vnady. Malý Es-klarinet má pronikavé tony. Ton F-klarinetu má v tomto smyslu ještě určitější snahu. Když ladění klarinetů jde do hloubky, vzbuzují zakrytější, kalnější a těžkomyslnější tony.

Pročež jest pravdivé a nutné, by hráči žádného jiného klarinetu neužívali, než toho, jež jim skladatel předepsal. Jelikož jedno každé ladění svůj zvláštní charakter má, volí skladatel také jeden klarinet radši než druhý a nikoliv snad ze svéhlavosti, nýbrž že dává předek barvitosti klarinetova zvuku. . . . Je to tedy tvrdošijnost jistých virtuosů, když všechno na B-klarinet hráti chtějí.

(Pokračování.)

Z Rjegy. (Fiume).

Hudební zkouška v ústavě baronky de Lezarini. — pan Lžič ař a jeho účinkování. — Pianní skladby B. Šimáka a Pivody. — Fuga na národní hymnu od A. Hniličky.

Vy se už dávno jako uvolnění peřenci houpáte i vznášíte na lůzných i rozkošných vlnách feriálského života, zapomenuvše trudy zkoušek a ostavivše hlomoz měst i nesnesitelné parno ulic; dávno už se sladko touláte po rodných nivách našich, shánějíce se po zábavách, nyjíce, zpívajíce, an i příroda svému konservatoriu na nějaký čas odpust dala: hle! tu náhle přilítla „rodna sestra, morska lastavica“ i drží v zobáku zprávu o — zkoušce. Ej! co s tím v prázdninách nechte nás aspoň nyní se zkouškami na míru. Než rozevřme psaníčko. Hle! jest to zpráva o zkoušce — hudební: Čelo Vaše se poněkud vyjasňuje a Vy dopouštíte, abychom si celé psaníčko přečtli.

Koncem srpna, tak tam stojí psáno, odbývala se ve vychovávacím ústavě „Istituto per l'educazione femminile superiore,“ vedeném od p. baronky Lazarini v Rjece, celoroční zkouška. *) Nejdříve se zkoušely obyčejné školské předměty, pak následovaly deklamace v řečích vlašské, francouzské, srbské i německé a posléz produkce na fortepiano. Vyučování tomuto nástroji ve vyšším kursu vede p.

*) Všechny učebné závody přímořské, i veřejné soukromné, mají totiž o měsíc déle školy, za to jim prázdniny připadají na září i říjen.

Eduard Lžičar, organista při dómu, o němž nám v těchto listech už několikráte chvalně zmíniti se bylo. Zprva hrály menší žákyně lehčí kusy, pak „res ad triarios pervenit.“

Slečna Fanny de Pattay hrála na piano polonaise od Brunnera, pak sleč. Katturićova mazurku od téhož s úspěchem; chvalně počínala si sleč. Paulina Stercagl-ova (snad Strkalova?) přednášejíc melancolii od Bed. Šimáka a sleč. G. Starćićova hrajíc píseň beze slov od Šimáka. Sleč. Ernestina de Höberth provedla obratně a vkusně „Le lever du soleil“ od Fr. Pivody a líbila se. Nejlepšího výsledku dosáhla však sleč. K. baronka de Lazarini, kterážto krásnou etudu „Mährchen am Spinnrade“ od Bed. Šimáka s velkou sběhlostí a výrazem provedla. Na to přednášena byla ouvertura k „Euryanthe“ od Webera, uspořádána na 8 ruk, kterouž se zkouška dokončila.

Kusy tyto už samy sebou líbezné i výtečné, výbornou hrou lepých děvčat jihoslovanských všeobecně došly pochvaly a obliby, což nejenom svědčí o dobrém vkusu i taktu p. učitele, vybíratí skladby k hraní, ale i o výtečném způsobu jeho, vyučovati hudbě, an veliká část těchto dívek sotva rok podílu brala v jeho lekcích. Nám pak tyto skladby tím líbezněji zněly, ana jim jména našich skladatelův na čele stojí. Pan Lžičar tím svoje ryzé vlastenecké smýšlení skvěle osvědčil, že i v daleké cizině nezapomněl svojich krajanův, i že se všemožně usyluje rozprostírati slávu naší domoviny, uváděje díla našich výtečníkův u všeobecnou známost. Ano, málem bych býval zapomněl, že pan Lžičar i co do varhanictví s velkým prospěchem zde účinkuje; neboť co v zdejších chrámech polky, valčíky a arietky místo praeludií zaznívají, pěstuje pan Lžičar v hlavním dómu klassickou kostelní hudbu, přednášeje na varhany fugy od Bacha, Führera a t. d. Na narozeniny J. M. císaře Františka dne 18. srpna přednášel pan Lžičar fugu na národní hymnu od Aloise Hniličky, kteráž všecku pozornost hudboznalců na se obrátila. V tom švitořivá vlašťovka naše cosi prohodila, že by se i tím jakési vzájemnosti — nevím právě co myslila — o které se u nás velmi mnoho, ba někdy i krásně hovoří, ale velmi málo činně pečuje, napomáhalo, kdyby se díla pokročilejších kmenův druhým předkládala. Pak se ptala, jak to s našimi akademiami i koncerty a t. d. vypadá, že prý už celý národ Český skladby svých hudebníkův na z paměť znáti musí (jako n. př. Vlašský), an je pořád i pořád slyší? — Jakou jí as náš milý „Dalibor“ odpověď dal, nevím.

Posléz přislíbivši, že nám na budoucí jaro po sestřeničkách svojích, vracejících se do našich krajin, všelichéhož naučného vzkáže, odletěla opět ke svým domácím mořským břehům.

Pergolesovo Stabat Mater.

Z italského od Piazzzy přeložil kapelník V. Zavrtaľ.

(Pokračování.)

Vstoupiv do svého pokoje, z jehožto okna velké náměstí Sorrentské přehlídl a uzavřev se, otevřel jaksi rozbouřen malou truhlici, v nížto krajková mantila byla uzamknuta. Byla to tatáž, jižto Betzi na procházce měla právě na ten den, když se svým maestrem samotná u jezera Albanského kráčela. Pergolese tiskl šat tento k svému srdci a políbiv jej chvějícíma se rtama, položil ho konečně před sebe na klavír.

Pohled na tato magická kouzla navrátil mu úplnou svěžest jeho hudebních myšlenek a on počal pracovati na své zbožné básni.

A kdož by to vysloviti mohl, s jakým zápalem Pergolese svou posvátnou hudbu psal! Kdož by mohl vylíčiti podivuhodnou lehkost, s jakoužto komponoval! Na méně než čtyřhodinní práci byla již melodie prvních šesti slok napsána.

Právě chtěl začíti nový zpěv, když se na jeho dvěře klepalo. Vstanul maje za to, že jeho matka přichází, za příkladem všech milujících máti, aby ho odvrátila od jeho noční práce; avšak zmýlil se, neboť viděl před sebou mladého lodníka, jenž ani slova nepromluviv, mu list a měšec podal. Psaní bylo od Betzi! Jaká to útěcha pro maestra! Poslalaf mu s vlídnými slovy peníze, jak se vyjádřila, pozůstalý to dluh za lekcí ve zpěvu, jež jí v Římě dával.

Pergolese žádal lodníka, by Miss Betzi řekl, že mu stačí zpomínka na ni; avšak peněz že přijmouti nemůže věda, že jich nezasloužil.

„Avšak,“ doložil, „nechejte si měšec pro sebe; jsem jist, že Miss Betzi nebude mi za zlé vykládati, učiním-li v jménu jejím dobrý skutek.“

— Donašec sklonil hlavu ani slova nepromluvě.

— „Co jest Vám?“ tázal se maestro nevrle, „odpovězte mi.“

„Co mi jest?“ pravila Betzi, slzy majíc v očích, pláčíc!

Tento neočekávaný pohled, tento vznešený příklad nejsrdečnějšího přátelství oněmil a ohromil Pergolese. Taková blaženost pro něho — pro něho, jenž se od celého světa opuštěným býti domýšlel.

„Ach! to je přílišná velkomyslnost,“ zastenal vrhna se k nohám jejím; „chcete mne spatřiti, an z rozkoše umírám.“

Miss Bulwerowa pozvednuvši ho, vypravovala mu, že se neodvážila své tajemství někomu z vyslanství svěřiti, a že za lodníka se přestrojivši, z paláce zmizela, nebyvši od nikoho zpozorována.

(Dokončení.)

F E U I L L E T O N .

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 10. září dávala se pětiaktová opera „Hugenotté“ od G. Meyerbeera, v nížto sleč. Elbeova co Valentina vystoupila. Osvědčilať sice všechny vlastnosti, které jsme při ní uvedli; avšak celistvý dojem nebyl velmi příznivý, anť jí patričná průzračnost a vydatnost hlasu schází. To se též potvrdilo dne 14. září při provedení Meyerbeerovy pětiaktové opery „Robert ďábel,“ v nížto „Alici“ představovala. Ačkoliv byl přednes její povázhlivý a výrazný, nemohla přede vyniknouti, nemajíc imponujícího hlasu k docílení skvělého úspěchu. — V sobotu dne 17. září provozovala se opera „Trovatore“ od Verdiho, v nížto sleč. Míkova a pan Fektér statně se drževe skvělého dosáhli výsledku. Rylo by toliko žádoucí, kdyby pan Fektér v nešeném zpěvu netremoval, kde toho třeba není a organ svůj zbytečně nenamáhal. Mimo tyto vynikala též sleč. Prauseova co Leonora a byla jako předešlí hlučně volána. — Repertoir: Ve středu dne 21. t. m. opera „Don Juan“ (v níž vystoupí sleč. Carlova); v neděli „Němá z Portiči.“

— Pan Leop. Zvonář dohotovil právě druhé dějství české opery „Záboj“ a můžeme se těšiti, že nějaký úlomek v letošních koncertech uslyšíme.

— Pan Ferd. Laub z Berlína a pan Martin Nováček, ředitel kůru z Bílé Cerkve (Weisskirchen) v Bannátě, přibyli do své vlasti.

— Pan Václ. Ludvík, absolvovaný žák Pražského konservatoria a člen divadelního orchestru stal se kapelníkem u c. k. 3. pěšího pluku arcivévody Karla Ludvíka.

— Zdejší mužský zpěvácký spolek uspořádá na začátku října v sále konviktském druhou hudební zábavu, v nížto kvartetta a sbory od Kreutzera, Löwe, Marschnera, Mendelssohna, Reissigra, Zöllnera a velký sbor „Meeressteile“ od W. Rieffla provedeny budou. Dle uvedeného programu musí každý myslit, že se v Německu nacházíme; nebo ani jedinké číslo není české, ani od českého skladatele.

— V neděli dne 10. září mezi 12. a 1. hod. s poledne hrál varhaník pan Václav Kocaba na věži loretanského kostela na Hradčanech na „Hrací zvonečky“ sedm melodií, z nichžto hymna konec tvořila. Hrací tyto zvonečky jsou nadací Pražského obchodníka Jindřicha z Glauchenu r. 1692 v Amsterdamě od Klaudia Frömma zhotovené a v Praze od hodináře Neumanna postavené, a r. 1694 klavesnicí opatřené. V nejnovějším čase byly opět umělou rukou spraveny.

— Literatura česká a národ náš utrpěl ve čtvrtek dne 15. t. m. úmrtím velezasloužilého našeho spisovatele a c. k. školního rady p. Václ. Klemense **Klicpery** nenahraditelnou ztrátu. Pohřeb odbyval se v neděli dne 18. t. m. o 6. hod. odpoledne. Pohřební průvod konal praelat Emauský pan doktor Fr. Částka, jsa assistován četným duchovenstvem. Nepřehledné množství lidí všech stavů: učenci, jako Hanka, Purkyně, Šafarík a t. d., duchovenstvo, jako J. M. biskup Fr. Krejčí a kanovník p. K. Vinařický, spisovatelé, umělci, professori university, žurnalisté, pak pan

měšťanosta Pražský Dr. Vaňka dostavili se k pohřbu, by zesnulému poslední úctu prokázali. Při této příležitosti dopustil se uspořadatel pohřbu neslýchané nešetřivosti a nemotornosti tím, že dal našemu ryze-českému Klicperovi německé smuteční kvartetto zpívati. Jaká to ironie! — Včera odbyvala se za zvěčnělého v chrámě u sv. Štěpána smuteční mše od Fr. Lablera a česká smuteční píseň od J. Krejčího, jež četný sbor pod vedením Z. Kolečovského z úcty zpíval. Kéž by i na venkově za tohoto zasloužilého veterana české literatury requie se konaly!

— Slečna Ferlesova, žákyně pana Fr. Škroupa vystoupila dne 13. září na k. dvorním divadle v Berlíně co „Irma“ v operě „Zedník a zámečník“ od Aubera a došla velmi příznivého výsledku. Její krásná postava a její zvukný orgán chválí tamější noviny.

— Nové hudebniny. Právě vyšly a rozesílaly se s čís. 26 „Dvě hymny od A. Maška, kostelní to skladba, kteráž druhou premii „Dalibora“ tvoří a ježto se oněm pánům odběratelům dává, kteřížto tuto premii žádali a se až do konce měsíce t. r. předplatili. Odběratelé, kteří si podobiznu Slavíkovu co praemii vzali, mohou tyto kostelní skladby za levnou, pro ně zvláště určenou cenu — za 1 zl. r. čís. u R. Veita dostati. Nákladem téhož vyšel právě čtvrtý sešit „katolického varhaníka,“ obsahuje adventní píseň „S nebe posel vychází“ a „Pange lingua“ s přiměřenými predehrami, mezihrami a dohrami. Cena téhož sešitu je levná; stojí 36 nov. kr.

(B.) Děčín. Dne 21. září dostalo se nám také hudební zábavy. Pan prof. Goltermann přednášel na cello „Chant pour violoncell“ od Battu, Amourette a Berceuse (ukolebavka) od Schuberta a Marcia funebre od slavného B. Chopina s obvyklou virtuositou. Škoda, že týž umělec nikdy nehraje překrásné skladby českého skladatele Jana Štastného, jenž se směle Beethovenem cella nazvati může, a jehožto komposice v Paříži a v Londýně tak velké pověsti požívají, co my v Čechách sotva dle jména o nich co víme. (Je to smutné; ale pravda. Red.) Při této příležitosti zpívali dvorní zpěváci z Drážďan německé písně od Schuberta, Mendelssohna a Haesera a jednu „Wanderers Heimat“ od Václ. Kalivody, která se velmi líbila.

(A. St.) Od Jizery. (Kostelní hudba.) O zdejší hudbě kostelní můžeme se ovšem jen chvalně zmíniti, anto novějšího času chaotické skřípání ustoupilo zdařilému provozování z větší části klasických skladeb, čehož zásluha hlavně důstojné konsistoři litoměřické náleží. — V Mnichově Hradišti nastalo nastoupením p. učitele Bubáka pro zdejší hudbu chrámovou takřka nová era; jeví se to hlavně v instrumentální části, kdežto ovšem vokální pro nedostatek sil lecos k přání pozůstává; tak jsme alespoň pozorovali při Haydnově mši do D-moll dne 31. července provozované. — V Bakově dávala se d. 28. srpna mše od Kemptera, jež zvláště tím se vyznačuje, že se vokální kvartetto téměř co samostatná skladba bez průvodce provozovati dá. Provedení bylo velmi zdařilé. Především pak vydobily si i zde Horákovy mše pro všeobecně uznané přednosti četných přátel.

I nejnovější šestou mši slyšeli jsme dne 11. září na Klášteře. Směle říci smíme, že to bylo nejzdařilejší co jsme v tomto oboru hudby až posud v naší krajině slyšeli; nemůžeme říci, která ze všech krásných částí této mše nejzdařileji se provedla, byloť to všechno abychom rekli jako jedné litiny. Nejen nejlepším silám z celého okolí, ježto se na provozování výtečné skladby zúčastnili; avšak především výtečnému vedení (p. učitele Matouška) přísluší všechna čest. Zvláště však připomenouti sluší sopránové partie zastoupené slečnou Julií Měchurovou, začkou p. Čabounova ústavu: abychom nepochybili, řekneme toliko, že podobné pochoutky se nám posud nedostalo. Zvláště nepřekonané Cherubiniho Ave pro soprán a klarinetosolo provedla slečna s umělostí, jež všeobecné uznání vzbudilo. Sympathický, velmi ohebný hlas, výborná škola, vřelý cit můžeme za hlavní charakteristiku položit. Přeskočte, že vícekrát ji poslyšeti nám přáno nebude. Z krátkého tohoto líčení vysvítá, že salonní a operní manýry, které se bohužel před časy do chrámu vloudily a za dosti drahý čas jen ku pohoršení se udržely, ustupují hudbě vznešené, k nábožnosti v skutku povzbuzující; i nepochopujeme, jak z rozličných stran až k vyloučení instrumentální hudby z chrámu pokročiti se mohlo.

(K. V.) Z K o p i d l n a, dne 12. září. (Slabé pěstování zpěvu). Jest opravdu podivuhodné, že zde, kde hudba tak přesně se pěstí, zpěv se tak dalece zanedbává. Dost krásné mše, jakých má čilý p. učitel F. Hilmar vždy při ruce — ztrácejí tím tak mnoho, že to hudba instrumentální není s to vyrovnat; jest to podivná směsice buď ještě ani nevyvinutých nebo již zkažených — v pravém smyslu slova zkažených hlasů. Mimo jeden Bas I. a Tenore I. není zde co do quality žádného hlasu, který by jen obstojně uspokojil. Tážeme se, či to asi vina? Chvalně známého, horlivého p. učitele Hilmara jistě nikoliv — za to nám ručí jeho záliba k hudbě. Leč nedbalost to občanů, že dítek takorůžka do školy by neposílali, kdydy se nebáli pokut, kdežto předce vyučování, knihy, ano i nástroje se zdarma dětem dávají každý rok z několika nadací. — Tážeme se nyní, jak by to asi vypadalo, kdyby si měli Kopidlantští měšťané sami učitelé vydržovat, školné platit, knihy i nástroje kupovat a vůbec o školu se starat, jak se to v každém městě děje!!! Panuje zde heslo: „Když můj tatík neuměl psát a číst, a já též neumím, tedy nemusejí moje děti též to umět; vždyť z nich nebudou páni!“*) Jak nízko to zde stojí. Bylo by věru žádoucí, by dle příkladu jiných menších obcí i zde se osvěta ujmula. Hlas o zřízení školní knihovny zanikl — a nikdo se více o to nepokusí. Kéž by nebyl hlas tento hlasem volajícího na poušti!

(P. N.) Z e S u š i c e, 6. září. (Hudební zábava.) Jaké ryzé smýšlení u nás panuje, a jak se o rozkvět českého umění zde pečuje, dokazuje z velké části česká hudební zábava, která se dne 3. v našem městě odbývala a v keréžto laskavě účinkoval též výborný zpěvák, pan Karel Strakatý, jenž u svého přítele ve vůkolí se zdržuje. Většina českých čísel přidělena byla

našemu milému hostu, a každé číslo s hlučným potleskem a vyvoláváním bylo provázeno. Přednášeli staroslovanskou píseň „kde domov můj“, „500.000 lítých čertův od Graben-Hoffmanna“, jižto na všeobecnou žádost opakoval, „Jelenovu ženušku“, „národní písně“ a „husitskou“. Zvláště „kde domov můj“ a rozkošná píseň „Ženuška“ velikou působily sensací. Pan Strakatý podporován byl od zdejších hubebníků velmi zdařile. Paní Kratochvílová, nadaná zpěvačka, přednášela píseň: „Česká zem“ od Jablonského velmi pěkně, neméně zdařile „arii ze zpěvohry Torquato Tasso“, spolu pak se zdejším učitelem p. Tichým dvojzpěv od Caraffy. Všecka čísla byla s pochvalou přijata. K písni „Česká zem“ složil nápěv zdejší učitel p. Fr. Gerner, kterýž touto skladbou velmi pěkně nadání osvědčil. Píseň tato vyjde ve spojení s jinou skladbou Gernerovou co nejdříve tiskem, pročež na ni upozorňujeme. Zdejší hudebníci potěšili nás zdařilým provedením ouvertury ze zpěvohry: „Veselé ženy Vindsorské“ od Nikolaje a quodlibetem ze zpěvohry: „Vilém Tell.“ — Značný výnos 89 zl. rak. č. věnován zdejší nemocnici, kteráž se brzy stavěti počne.

Berlín. Hans z Bülowa pracuje klavírní výtah z R. Wagnerovy opery „Tristan a Isolda“, z nížto už druhé dějství dokončil. Bülow se o ní vyjadřuje takto: „Takou hudbu neočekával nikdo od Wagnera. Spojujeť se s posledními děly Beethovena (!). K Lohengrinu má se Tristan, jako „Fidelio“ k „Únosu ze Serailu“ od Mozarta; jako Cis-moll kvartett k prvnímu F-dur (op. 18). Přiznávám se, že jsem přicházel z jednoho překvapení zánícenosti do druhého. Který hudebník zde ještě na pokrok věřiti nechce, ten nemá sluchu. O této architektice (krasostavba), o této hudební detailní práci nedá se žádného příliš vysokého ponětí učiniti. Nic není tak vznešeného, jako n. př. druhé dějství. Po Tristanu bude stávatí toliko dvě stran — lidí, kteří se něčemu naučili a těch, kteří se ničemu nenaučili. Koho tato opera neobrátil, ten nemá žádnou hudbu v těle. Tristan a Isolda sotva však se populární stane; ale každý poněkud básnický nadaný dilettant bude uchvácen vznešeností a mohutností genia, jenž se v tomto díle jeví. Přiznávám se, že tato opera je vrcholiště dosavadní hudby!“ — Uvidíme a uslyšíme co na tomto výroku pravdivého. Red. — Ministr vnitřních záležitostí nařizuje u nejnovějším sešitu „Centralblatt für Unterrichtswesen in Preussen“, aby studující bohosloví se evičili v hudbě a v chorálním zpěvu, anto tento předmět pro evangelické duchovní důležitý jest.

Mannheim. Zdejší Tonhalle oznamuje, že ze zaslanych 14 nonettů skladba p. Eduarda Silase cenu obdržela. Soudcové byli L. Hetsch, Lochner a prof. Moscheles.

Ostende. Rubinstein, Piatti cellista a Wieniawski dávali zde koncert a zbudili svou mistrnou hrou velké sensací. V programu střídala se klassická hudba s virtuosními produkcemi: Sál byl přeplněn a přítomností velkokněžny ruské Heleny poctěn, kteráž při této příležitosti snoubence Wieniawského, mladé angličance drahoceňnou jehlici a náušnice z diamantů věnovala.

Paříž. V chrámě Notre-Dame provozovalo se velikolepé Te Deum od Saint-d'Aroda, čestného kapelníka

*) Pochybujeme, že by tomu tak bylo. Red.

krále Sardinského, ježto skladatel císaři Napoleonovi věnoval. Skladba ta nazývá se: Te Deum imperial et militaire. Skladatel jsa v Paříži, vedl zkoušky téhož díla, ježto je pro mužské hlasy a harmoniovou hudbu psáno. Orkestr sestával z hudebního sboru gardy Pařížské jsa podporován celým falanxem kontrabasů a varhanami. — V divadle Bouffes Parisiens bude se provozovat komická operetka v 2 dějstvích: Geneviève de Brabant (Genovefa z Brabantu) od J. Offenbacha.

P e š t. Dne 6. srp. zasvěcoval se zde nový židovský chrám, při čemž více než 4000 lidí přítomno bylo. K tomuto cíli složil vrchní kantor Moric Friedemann sbory a provedl je výtečně. Prof. Wohler skomponoval zdařilý žalm a pan Höszy, Čech, absol. žák Pražské varhanické školy a skladatel mnohých mší, hrál při této příležitosti obratně na varhany.

Stuttgart. Na zdejší hudební škole vyučujou dva znamenití Čechové, pan J. Píšek solovému zpěvu a dvorní hudebník p. F. Boch cellu. Roční honorár za vyučování obnáší 100 zl. stř. Předměty jsou tyto: chorový a solovní zpěv, hra na piano, varhanci, housle, cello, theorie, partiturní hra, dějepis hudby, deklamací a italská řeč.

(St.) **V a r š a v a.** Dávné ale dosti falešné domnění, že Polák není hudby schopen, pomalu již počíná mizet, k čemuž nemálo sami přispěli Poláci stojíce v čele prvních umělců ano i cizím vydírajíce palmu přednosti, vystupující na jeviště světa co tvůrce oper, symfonií a t. d. Jména Dobrzyňského, Kaťského, Moniuszki, Wieniawských, ať nedíme o starších, jako Chopin a t. d. jasně zaleskla se na obzore hudebním a u cizinců jako doma došla všeobecného uznání. Dle pokroku v hudbě osob jednotlivých rozšiřovalo se zalíbením v ní co národu, neb každý pospíchal slyšeti rodáka ozáreného slávou a uslyšev ho po druhé, po třetí, nabýval zalíbení v hudbě a víc a více ji počínal milovati. Přišla konečně doba, že polské zpěvy v salonech zaujaly místo polských a vlašských, a domácí zpěváci naladivše lyru svou na notu rodnou, počali mateřským jazykem zpívati „od srdce k srdci.“ Zalíbení v hudbě zrostlo tak, že se všeobecně ozval hlas o potřebě konservatoria. Hlas ten byl tím silnější, že zásluhy dávného konservatoria Varšavského pod řízením zasloužilého Josefa Elsnera posud jsou v paměti, a pak-li se kde nějaký talent vyskytl, zajisté jmeno jeho spojeno bylo s pochvalným jmenem bývalého učně onoho konservatoria, které tím samým v paměti zůstávalo, odrážejíc se v dávných zpomínkách. Unešen jako mnoho jiných podobným proudem jeden ze znamenitějších umělců, Apolinář Kaťski první pojal myšlenku, utvořiti konservatorium ve Varšavě a pojav ji neupustil již od ní, a tak dlouho takřka pěstoval to děcko, pokud se od něho nedočkal

útěchy a pojaté myšlenky neučinil skutkem. Nedada se překážkami zraditi, tak daleko pan Kaťski pokročil, že vypravovaný jím návrh přijat byl, ano obdržel již i nejvyšší schválení. Hmotné prostředky záležit budou z pomocí vládní a ze příspěvků soukromných. Budou to příspěvky dvojí, od zakladatelů a protektorů. První složí základní jistinu 7175 stř. rublů, druzí stipendia. Kdo ročně skládáti bude 300 rublů, nabude práva k umístění jednoho učně. Dům ve Varšavě jmenem „Dům zdraví,“ dán jest od vlády v majetnost konservatoria zároveň s každoročními 3000 rublů. Učňové konservatoria, nemající na stipendia, budou ročně platit 50 r.; mimo to bude mít konservatorium právo dávat periodické koncerty ve svůj prospěch. Koncerty tyto budou zajisté nemalé v rubrice důchodů konservatoria, poněvadž budou za sebou mít obecenstvo, které úplně sympathuje s takovým ústavem, a za druhé, že p. Kaťski co ředitel konservatoria, bude umět takové koncerty provesti, jakž toho důkaz dal svými „večerními zábavami,“ které co do výboru děl i jich provedení vynikaly nad nejlepší koncerty.

V í d e ň. Kornet Stankovič vydá zde v listopadu t. r. 30 nových srbských písní i s nápěvy. Dřívější písně 24 do počtu, ježto do hudby uvedl, jsou již rozebrány.

V ý m a r. Dr. Fr. Liszt dokončil novou skladbu pod titulem „Sv. Cecilie,“ ku kterémuž básník Otto Roquette text byl napsal.

Dur a moll.

(Beethoven a Napoleon.) Po bitvě u Jeny potkal se Beethoven se svým přítelem Krumpholtzem, jemuž velmi přál, a ptal se jej jako obyčejně: „Co nového?“ Krumpholtz na to odpověděl: „To novější jest ona právě přišlá zpráva, že onen veliký rek, Napoleon, opět úplné vítězství nad Prusy vydobyl. Celý rozvztekl odvětil na to Beethoven: „Škoda že vojenskému umění tak nerozumím jako hudebnímu, já bych jej předce porazil!“

(J. T. Krov a vévoda Brunšvický.) J. T. Krov — tak vypravoval nám Angličan J. Herbert, přítel Krovův — zpívaje v operě „Othello,“ provedl jednu z nejtěžších passází v této operě tak mistrně, že velkého podivení zbudil. Vévoda Brunšvický, velký pěstitel zpěvu, slyše ho zpívati, snažil se co možná passáži tulo, jako Krov, krásně provesti; avšak vzdor všelikému namáhání nechtělo se mu to podařiti. I tázal se Krova: „Jak to přijde, že Vy tu passáži tak snadně zpíváte a já ji dovesti nemohu?“ Myslím, pravil Krov, že bych příčinu toho uhadl. Nuže, a co je ta příčina? „Chodím, odvětil umělec, každý den pravidelně do školy (t. j. sám k sobě) a Vaše Jasnost toho nečiní.“

L i s t á r n a. Do Veležie! Pan B. a A. i J. v úplném zdraví sem přijeli. Všem srdečný pozrav. Panu L. Z. Novella „Jan Zach“, kterou jsme pro nenadálé překážky přetrhnutí museli, vyjde příště.

 Jelikož prvním říjnem nové (čtvrté) čtvrtletí nastává, žádáme ony pány předplatitele, kteří se na celý rok nepředplatili, by své předplacení obnovili, aby v zásilce žádné přestávky se činiti nemuselo. Kteří všechna čtvrtletí „Dalibora“ odeberou, obdrží hned praemii, kteroukoliv si žádají budou. Předplacení obnáší s poštou: čtvrtletně 1 zl. 15 kr., půlletně 2 zl. 30 kr., celoročně 4 zl. 60 kr. rak. čís.

K tomuto číslu přiložena jest notová příloha, obsahující dvě „Veni Sancte“ od V. Horáka a Z. Kolečovského.